

Vår dato
10.04.2024

Vår referanse
24/1925-2/ MAGO

Vår saksbehandler
Maika Godal Dam, tlf. 412 53 051

Deres dato

Deres referanse

Til Klima- og miljødepartementet

Innspill til ny styringsavtale med Enova

Fellesforbundet viser til invitasjon fra Klima- og miljødepartementet til å komme med innspill til ny styringsavtale med Enova. Fellesforbundet har lenge etterlyst en gjennomgang av Enovas mandat, og setter stor pris på invitasjonen.

Enova er et viktig klima- og energipolitisk virkemiddel for å drive frem grønn omstilling i norsk industri. Enova har bidratt til at bedriftene raskere har kunnet kutte utslipp og vært i stand til raskt å ta i bruk ny teknologi og lavutslippsløsninger. I den nye avtalen håper vi at Enovas mandat enda tydeligere vil legge til rette for at Norge når sine klimaforpliktelser og at omstillingen til lavutslippssamfunnet skjer på en måte som spiller på lag med industrien og samfunnets verdiskapere.

Mål for Enovas aktivitet

Formål

Enovas formål er i dag å *bidra til å nå Norges klimaforpliktelser og bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet*. Fellesforbundet mener dette er et godt overordnet mål, men savner likevel til viktigheten av at dette skjer i samspill med at vi utvikler norsk industri er tydelig.

Hver dag bidrar Fellesforbundets medlemmer til at industri og næringsliv utvikler seg i mer bærekraftig retning med et lavere miljø- og klimaavtrykk. Ny teknologi tas i bruk, arbeidet utføres på nye måter, andre produkter og innsatsfaktorer benyttes, transportløsninger oppdateres, energi spares og utnyttes bedre, og gjenbruk og håndtering av avfall systematiseres. Samtidig kan og vil vi gjøre mer. Fellesforbundet vil understreke at all utvikling av ny industri står på skuldrene av dagens industri, og innsats for å kutte utslipp kan ikke være avskåret fra å styrke industriens konkurransevne.

Vi mener det vil være hensiktsmessig at Enovas formål også inkluderer at støtten skal *bidra til raskere omstilling og økt konkurransekraft i norsk næringsliv*.

Kvotepliktig sektor

Enovas første delmål er i dag å *bidra til å redusere ikke-kvotepliktige klimagassutslipp mot 2030*. Til dette vil Fellesforbundet nok en gang løfte problemet med å begrense ordningen til ikke-kvotepliktig sektor. Mange etablerte industribedrifter i kvotepliktig sektor ønsker selv å bidra mer til å redusere egne klimautslipp, og sitter i flere tilfeller med gryteklare prosjekter som vil kunne kutte utslippene vesentlig i raskt tempo, men som trenger risikoavlastning.

Industrien i kvotepliktig sektor møtes med stadig skjerpa klimakrav. Der EUs kvotesystem er et godt incentiv til å begrense mengden tonn Co2 man slipper ut, er det derimot ikke et incentiv til å gå lenger enn det som er direkte økonomisk lønnsomt. Når regjeringen legger på skjerpa klimakrav holder det ikke bare med pisk, det må også finnes gulrot. Fellesforbundet mener vi ikke bare kan basere oss på at EUs kvotesystem alene skal drive frem utslippsreduksjon i kvotepliktig sektor, det er nødt til å finnes virkemidler som gjør det attraktivt å gå foran.

Med tanke på at målet først og fremst er å nå Norges klimaforpliktelser og innstrammingene i kvotehandelssystemets markedsstabiliseringsmekanisme fremstår skillet mellom kvotepliktig- og ikke-kvotepliktig sektor som svært kunstig.

Vår dato
10.04.2024

Vår referanse
24/1925-2/ MAGO

Moden teknologi og elektrifisering

Enovas andre delmål er i dag å *bidra til teknologiutvikling og innovasjon som bidrar til utslippsreduksjoner frem mot lavutslippssamfunnet i 2050.*

Våre medlemmer er klimaløse. Vi ønsker å være med å realisere de beste, mest effektive løsningene for å kutte utslipp, slik at norsk næringsliv forsetter å være konkurransedyktig også i fremtida. Men ikke alle de beste, mest effektive løsningene er avhengig av å utvikle nye teknologier. Flere bedrifter har et potensiale for utslippsreduksjon som ikke realiseres fordi de bygger på teknologiske løsninger som allerede finnes, men som enda ikke er tilstrekkelig utbredt og derfor både er kostbart og komplisert å innføre for den enkelte bedrift.

Industrien som alt annet næringsliv drives av konkurranse. Per i dag er det i mange tilfeller ikke et konkurransefortrinn eller stor nok etterspørsel etter løsninger som bidrar til utslippsreduksjon. Med andre ord går utslippskutt på bekostning av verdiskapning. Den risikoen mener vi at man ikke kan forvente at den enkelte bedrift skal ta på sine skuldre.

For å bruke hele potensiale i norske bedrifter og forløse de mulighetene som ligger klare, må industrien jobbe sammen med myndighetene. Løsninger for utslippsreduksjon som bygger på moden teknologi må bli en mindre risikofull investering for bedriftene. Ved å åpne opp for at Enova også kan støtte prosjekter som oppskalierer moden teknologi, vil vi kunne bidra til at disse modne teknologiene øker i omfang og dermed blir både rimeligere å lettere å ta i bruk, samtidig som de får utvikle seg videre til stadig bedre og mer effektive teknologier for utslippsreduksjon.

Senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon

Enovas aktivitet skal etter dagens avtale *rettes mot senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon, med sikte på å oppnå varige markedsendringer slik at løsninger tilpasset lavutslippssamfunnet på sikt blir foretrukket uten støtte.*

Vi opplever at bedrifter der våre medlemmer jobber, som har fått støtte gjennom Enova og er godt i gang med utvikling og introduksjon av nye teknologiske løsninger, mister støtten før teknologiene har nådd en utbredelse og et omfang som gjør det mulig å overføre den til hele næringen.

Et eksempel fra maritim næring er innføringen av el-ferger til erstatning for ferger driftet på fossilt drivstoff. Driftsendringer med andre kompetansekrav og sikkerhetshensyn er svært viktige elementer i en slik omstilling. I tillegg til investeringsbeslutningene som må tas, er dette ofte tidkrevende. Det er derfor en nødvendighet at det etableres en ny bransjestandard før støtten opphører. En alternativ måte å gjøre dette på kan være å sette en prosentvis grense for hvor mange som skal ha innført eller innen en gitt tid vil innføre teknologien før støtten opphører. Det vil gi større forutsigbarhet for både myndigheter og næringen.

Et annet eksempel fra transportsektoren er investeringer i tunge kjøretøy som lastebiler, varebiler, busser og anleggsmaskiner. Maskinene er dyre å skifte ut, men kan til gjengjeld i løpet av en levetid på opptil 10 år bidra med betydelige utslippskutt. Etter at Enova trakk støtten til varebiler og biogasslastebiler i mai 2023 har nysalgandelen for elektriske varebiler stått på stedet hvil. Støtteordningen ble trukket for tidlig og den grønne omstillingen for varebilene har stoppet opp.

Senfase teknologiutvikling og tidlig markedsintroduksjon slik det er definert i dagens styringsavtale etterlater seg omstillingen i et kritisk stadie der bedriftene er avhengig av støtte, men ikke fanges opp i virkemiddelapparatet. Vi mener Enova må være den ordningen som tetter dette hullet. Det er her ofte snakk om prosjekter som allerede er i dialog med Enova og det vil være hensiktsmessig og enklest for alle parter om man kan bygge videre på dette samarbeidet.

Rammer for Enovas virksomhet

Samarbeid og koordinering mellom virkemiddelaktører

Omstillingen går raskere enn noensinne og vi må ha et virkemiddelapparat som er tilpasset dette og som gir den nødvendige avlastningen både på kort og lang sikt. Samspillet mellom Enovas virkemidler og det øvrige virkemiddelapparatet er avgjørende. Det handler ikke primært om å sette grenser mellom ordningene, men om å samarbeide aktivt for å gi best mulig vilkår for brukerne. Bedriftene som søker støtte

Vår dato
10.04.2024

Vår referanse
24/1925-2/ MAGO

og som sitter med gode prosjekter som vil kunne bidra til omstilling må ikke bli en kasteball mellom ulike deler av virkemiddelapparatet. Vi er positive til de signaler som har kommet fra regjeringen om å skape «en vei inn» inn til virkemiddelapparatet, men mener at dette også må forankres tydelig i Enovas styringsavtale.

Et samordnet virkemiddelapparat er særlig viktig for de små og mellomstore bedriftene som ikke har masse ressurser for å håndtere søknadsprosesser. Skal vi ha med oss alle på laget, må bedriftenes ulike forutsetninger tas høyde for.

Krav til seriøsitet

Hvis det er en ting vi i fagbevegelsen er opptatt av, så er det at omstillinga er rettfærdig for arbeidstakere og bidrar til positiv og fremtidsretta utvikling av den norske arbeidslivsmodellen. Det er ikke noe som skjer av seg selv. Vi forventer derfor at det stilles krav til bedrifter som mottar offentlige midler om at de kan sikre trygge arbeidsforhold gjennom HMS, og seriøse lønns- og arbeidsvilkår og kompetanse som gir leveranser med kvalitet. Til inspirasjon for slike krav vil vi vise til seriøsitetsskravene i byggebransjen som er innført i en rekke kommuner og fylker, samt regjeringens påbegynte arbeid med å gjøre dette til nasjonale regler i Norgesmodellen.

Krav til rapportering

Mållindikatorer

For avtaleperioden 2021–2024 er det utarbeidet to mållindikatorer for klima: ett tallfestet mål for utslippsresultater og ett tallfestet mål for innovasjonsresultater. Mållindikatorene skal sammen med øvrig kvalitativ og kvantitativ rapportering gi indikasjon på Enovas måloppnåelse underveis i avtaleperioden, og utgjøre en del av grunnlaget for styringsdialogen mellom departementet og Enova.

Enova har et svært bredt virkefelt. Fellesforbundet mener at disse områdene ikke bør styres etter få overordnede felles mållindikatorer. Man bør ta hensyn til å lage en ordning som er fleksibel nok til å ta hensyn til bransjenes ulikheter. Områdene er forskjellig med hensyn til hvor mye potensial som allerede er hentet ut, teknologiske muligheter, finansieringsevne og multiplikasjonseffektene som tiltaket kan gi. Vi er opptatt av at Enova stimulerer til, og løfter frem, utvikling av teknologier og produkter i Norge som kan ha en global utslippsreducerende effekt. Vi mener derfor at Enova må få mer sammensatte mållindikatorer.

Energieffektivisering

Det er i dag et stort potensial for energieffektivisering på tvers av sektorer. Enova har omfattende erfaring med risikoavlastning til energiprojekter, både i industri og bygg. Dagens energisituasjon, der vi opplever mangel på fornybar energi til industrien, krever at energieffektivisering styrkes. Prosjekter som realiserer energisparing ved bruk av tilgjengelig teknologi, må derfor være støtteberettiget i den nye styringsavtalen. For å utløse potensialet for energisparing er det avgjørende at Enova kan støtte energieffektivisering i industriproduksjon ved hjelp av moden teknologi som ikke er bedriftsøkonomisk lønnsom. Det er viktig at det nå nedfelles i avtalen slik at vi kan få raske resultater, noe vi må om vi skal innfri våre klimamål.

Justering i mandatperioden

Fellesforbundet opplever at en avtaleperiode på fire år fungerer, men mener det er behov for å kunne gjøre justeringer i mandatet innenfor fireårsperioden. Omstillingen går raskere enn noensinne og avtalen må være fleksibel nok til at Enova raskt vil kunne møte nye behov for risikoavlastning i industrien.

Med vennlig hilsen

Fellesforbundet

Jørgen Kaurin
Fungerende avdelingsleder
Samfunnspolitisk avdeling

Maika Godal Dam
Rådgiver
Samfunnspolitisk avdeling

Dette brevet er elektronisk godkjent i Fellesforbundet og har derfor ingen signatur